

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

R. P. Ioannis Azorii Lorcitani, Societatis Iesv Presbyteri Theologi, Institvtiones Morales

In Qvibus Vnivers[a]e Qvaestiones ad Conscientiam recte aut prauè
factorum pertinentes, breuiter tractantur

Azor, Juan

Coloniae Agrippinae, 1612

8 De societatibus officiorum, & primo quomodo contrahantur.

urn:nbn:de:hbz:466:1-14014

deur esse plus oneris impostum Gaius, cum debeant semper totidem suppleri, quot deerunt: & eo ipso Caius fere semper perdet suam operam in totum, vel ex parte. Secunda sententia pactum illud interpretatur sic totidem, ut reparatur ex communi factu: ita ut quæ restaurantur, communes sint; & non propria Titij, & ita pactum est iustum, quia quotquot suppleantur, ad Titium, & Caium communitè pertinent. Ex his perspicitur, usufructum pactum esse, si inter Titium, & Caium conuenierit, ut quotquot perierint, Caius reparat ex suis, & non ex communi: nam tunc Titius perit, ut fors sua sit ex parte salua.

Sed quid iudicandum, cum pactum fuerit, ut reparatur ex primis factibus quotquot perierint? Dux sunt etiam hoc loco sententia, quarum una, iniustum esse pactum affirmat, altera negat. Dicendum videtur, si cautum sit, ut ex primis factibus suppleantur oues admittæ, ita ut quæ sufficiantur, sint propria Titij, non communes, iniustum est, quia plus oneris Caius sustinere cogitur, sepius enim suum laborem, & operam perdit. Si verò pactum sit, ut oues sint communes, æquum est, quia Caij etiam interest, ut hoc modo, quæ desiderantur oues, suppleantur. Item si Titius, & Caius æqualem ouium numerum in commune conferunt, iuste paciscuntur inter se, ut quotquot interierint, ex communi fœtu suppleantur, quia tunc lucrum, & damnum est æquale.

Decimotertio queritur, Quid sit dicendum, quando Titius dat Caius in societatem animalia, & simul dat agrum, & terram, quam arat, & colat? Respondeo, idem ius esse de hac societate: Videndum enim est, uter eorum, Titius an Caius plus ex suo in societatem dederit: nam qui plus minusve attulerit, plus minusve lucri, vel damni sentiat. Deinde inspicendum est, an Titius det animalia æstimata, an solum ex conditione: si quidem hæc æstimatio facit emptionem, illa non item. Denique idem iudicandum est de his societatibus, quod de ceteris iam diximus.

Decimoquarto queritur, Quomodo sit diuisio faciendæ animalium societate finitæ, quando nihil est expressè conuentum inter eos, qui coierunt? Respondeo, tunc intelligi æquum, quod solutum est fieri. *l. Quod si nolit. §. Quia æstimata. ff. De æstimatio edicto.* Quod si nullum est pactum, nec aliquis est consuetudo in loco, ubi societas contrahitur, tunc arbitrio boni viri ea res iudicari debet, ita ut seruetur id, quod habetur in *l. Secundum naturam. ff. De rog. iuris:* videlicet, ut socij in lucro, & damno sint pares: hoc est, quo quisque plus minusve ex suo in societatem dederit, plus, minusve damni, lætæve participet.

De societatis officiorum, & primum, quo modo contrahantur.

CAPVT VIII.

DE societatis officiorum nihil expressè scriptores veteres tradiderunt, eò quòd tunc temporis huiusmodi societates in more, & vsu non erant. Sotus *lib. 6. de iustitia. quest. artic. 2. ad finem.* pauca quædam breuissime attigit, quem sequuntur Ioseph Angles in *sua Floribus questionum Theologicarum, in questione de contractu societatis sub 3. & 4.* Paulo exactius de hac re tractauit Philarchus in *suo Manuali Sacerdotum, cum agit de Vsuris, in cap. Quibus modis fiat usura palliata, & Nauarrus in consilio par. 2. tit. De usur. cons. 25. & cons. 27.* & libellum edidit de his societatis Virginius Bocanius, & tractatum longiorem conscripsit Franciscus Castracianus, vterque Iurisconsultus.

Societates officiorum sunt vsitate in Curia Romana, & extra Curiam in Italia, quamuis non sint ita frequentes.

In Romana igitur Curia sunt multa officia, ut Notarium, milium, siue equitum Sancti Petri, Pij, & aliorum, que

Romani Pontificis auctoritate venduntur, & durat ad vitam eorum, qui emunt, quorum obitu finiuntur, & desinunt. Et aliquando, Pontificis auctoritate, & consensu, emptores officia ad hos transferunt. Ex hæc quidem officia fructuosa sunt, reddunt enim quotannis fructum, alia verò alius sunt fructuosiora.

His positis, primò queritur, Quomodo societates officiorum contrahantur? Noniam ad verbum formulam, seu ut vocant instrumentum societatis officiorum secundum consuetudinem Romanæ Curie: quod instrumentum habet Virginius in *intro sui libelli de Societatibus, quem supra commemorauimus.*

In Nomine Domini, &c. Per præsens publicum instrumentum, & mei, &c. Personaliter confitenti Domini Petrus N. facti Palatii Apostolicæ, causarum Notarius ex una, & Paulus ex altera parte, sponte, &c. inierunt inter se societatem super dicto officio Notariatus, quæ tenere, & durare voluerunt ad sex menses proximè venturos: & deinde ad beneplacitum ambarum partium cum discessu, & intimatione quindecim dierum præcedente, quæ fieri possit domi dimissa copia: in qua societate dictus Paulus posuit sota ducenta in auro, quæ Dominus Petrus ab eodem Domino Paulo præsentem, in mea Notarij, &c. præsentia, in prompta, & numerata pecunia recepit, & ad se traxit: de quibus, &c. exceptionis, &c. & illa restituere promisit eidem Paulo præsentem, &c. seu, qui ipse Paulus ceciderit, in simili specie, statim finitæ præsentem societate absque exceptione, & illa durante facere participem dictum Paulum in fructibus ordinariis, & extraordinariis, dicti officij pro rata parte: quam partem, propter itinerandam fructuum dicti officij, & fastidia copiatorum, quæ desuper orri, & esse possent, dictus Paulus conduxit ab eodem Petro, ad rationem scutorum duodecim similibus pro quolibet centenatio in anno, quæ solui debeat de semeltri in semelstre, & in principio cuiuslibet semeltris, & sint libera, & exempta ab omni onere ordinario, & extraordinario, decima, subsidio, impensione, quauis auctoritate impolitis, & imponendis in euentum belli, pestis, obitus Pontificis, Concilij, etiam ipso Domino Petro officium amittente, seu dimittente, & in quocumque alio casu, & euentu, qui esse possent: cum pacto, quod dicta sota duodecim similia semper currant, & debeantur ad eandem rationem in omnes dictos euentus, ac post finitam seu dictam societatem, vsque ad integram, & realem dictorum scutorum restitutionem loco damnorum, & interesse, quæ ad tantumdem dicti contrahentes æstimantur, & taxantur. Super morte autem conueniunt, quod moriente Domino Paulo ante Dominum Petrum, durante societate huiusmodi, morte tamen naturali, non violenta, non vi, ferro, nec veneno, seu aliter: cumque inflata ab homine violento, quod dictus Petrus lucretur dicta ducenta, & teneatur tantum ad solutionem fructuum decursum non solutorum. In omnes autem alios casus, & euentus idem dictus Petrus teneatur ad dictam scutorum ducentorum solutionem, & restitutionem. Et dictus Paulus sponte, &c. confessus fuit habuisse dictam ratam partem conductam, seu fructus primi semeltris ab eodem domino Petro, de quibus, &c. Vterius conueniunt, quod dictus Dominus Paulus possit nominare aliam personam, & in eam periculum mortis, ac dicta sota ducenta cum omni iure, quod habet, virtute præsentis obligationis, & instrumenti, tam coniunctim, quam diuisim: dictaque pecunias in totum, seu in partem arbitrio suo transferre, & se in totum, vel in parte excludere, quæ persona possit, & valeat uti præsentem instrumentum, & contra quoscumque illius virtute agere, & expetit in iudicio, & extra in omnibus, & per omnia pro ut ipse Paulus posset, si illam non numerasset: ad dicto pacto, quod dictus Paulus teneatur eandem nominationem, & translationem intimare, & viuere per decem dies post factam intimationem; quæ etiam valeat, quæ dimissa copia. Et item dictus Petrus promisit dare in solidum huic societati, qui personaliter accedent. D. N. & N. quos licet absentes me Notario, &c. indemnes re-

leuare

leuare promittit; & promittit, quod moriente, seu conditionem deteriorante vno, seu quolibet ipsorum, dabit alium, seu alios aequè idoneos, qui eodem modo accedant. Alias voluerunt dicti contrahentes, quod ipse dictus Petrus teneatur ad restitutionem, & solutionem omnium, ad quam teneatur, si societas esset finita praesentibus testibus, &c. Haec tenentur verba instrumenti.

Secundò quaeritur, Quot, & quas condiciones societas officij requirat? Extat Constitutio Leonis X. *qua incipit: Ad perpetuam rei memoriam.* Alia Pauli IV. *cuius initium est: Ad perpetuam rei memoriam. Inter ceteras curat.* Tertia Pij IV. sic incipiens: *Motu proprio, &c. Cum scilicet accepimus.* Has Constitutiones refert ad verbum Franciscus Castracianus in *Tract. De societibus officiorum, ad finem.*

Prima conditio, quae ex praefatis Pontificiis Constitutionibus in societate officiorum requiritur, est, vt officium sit, in quo societas consistat. Leo X. & Paulus IV. statuerunt, nè aliqua pacta contra bonos mores apponerentur, & generatim, nè pacta vllam vim haberent, nisi coram Romano Pontifice in signatura proponerentur, vel super eis supplicationes expedire forent: In quibus ipsa pacta exprimerentur: Aliter verò contractae societaes, nullius momenti essent. Sed Pius IV. hoc abrogauit, & constituit, vt societaes officiorum possent in pactis quidem licitis, & bonis, sed absque eo, quod in signatura proponerentur, vel absque eo, quod super eis supplicationes expedire essent, voluit insuper, vt societaes ipsae contractae valerent. Ergo iuxta tres Romanorum Pontificum Constitutiones requiritur, nè vlla pacta contra bonos mores apponantur; & vt reuera sit officium, in quo societas ipsa subsistat.

Tertiò quaeritur circa hanc primam conditionem, an societas legitime contrahatur inter Titium, & Caium, in hunc modum: Titius dat Caio centum, & Caius nullum officium habet, sed rogat Seium, qui habet officium, vt suum ipsi quasi commodet officium, ac ita societas constituitur in officio Seij, sed in gratiam Caij, & in commodum, & bonum eius: & proinde Caius officium reuera non habens, sed quasi commodati Seij officium accipiens, recipit centum à Titio, & ei se obligat, ita vt illi ad semestre soluat sex, & Titius si intra semestre moriatur, amittit centum, quae Caio dedit, & ea sibi Caius ipse lucratur. Soluta verò societate ad sex menses, Caius centum quae accepit, reddere Titio cogitur. Castracianus tractat. *De societibus officiorum, cap. 5.* primum dubitat, an Titius, & Caius talem societatem legitime coeant: sed tandem eam tanquam usurariam condemnare videtur; quamvis ob consuetudinem Romanae Curiae recepit, eam liberet ab omni usurae labe, eò quod Titius ratione eius quod sua interest, ad semestre recipiat à Caio sex, ac si ipse Caius officium haberet: nam centum quae Caius dedit, parata habebat, vt ea daret in societatem Seio, vel alteri officium habenti. At profectò talis societas nec est usuraria, nec cum Pontificiis Constitutionibus pugnat. Non enim contrahitur sine vilo officio, quoniam ea constituitur in officio Seij. Nec cum ratione pugnat, vt Seius suum officium Caio commodet: possum enim ego, cum pecuniam non habeam, quas tibi mutuas dem, commodare tibi gemmam, vel aliam rem, vt ea pignori data, quaras, & accipias ab alio mutuas pecunias. Seius igitur commodat Caio suum officium, vt in eo, Caius mutam cum Titio societatem constituat. Quid enim impedit, vt Caius officium habeat commodatum à Seio? Falsum igitur est societatem contrahi absque officio. Contrahitur quidem absque officio, quod sit Caio; sed non sine officio, quod Caius commodatum accepit à Seio. Constitutiones verò Pontificiae solum praecipunt, vt in aliquo officio societas contrahatur: sed officium potest quis habere, vel tanquam suum, vel tanquam commodatum. Quid, quod talem societatem Seius in suo officio constituit, sed non gratia sua, sed gratia

Caij; ac ita bonum, & commodum Caij, non suum? Accedit, quod moriente Seio, cuius est officium, statim dissoluitur societas inter Titium, & Caium contracta; nec potest Titius postea ad semestre exigere, vel accipere, & Caius debet centum Titio restituere, à quo accepit.

Ex his perspicitur, huiusmodi societatem non contrahi in fraudem legis, nec usurae speciem habere, si reuera Caius, & Titius coeant absque vlla voluntate fraudulenta, & deprauata; & Titius centum non dat mutua Caio, quoniam si intra sex menses obierit, ea amittit, & sibi Caius acquirit, ergo mutua illa centum non dedit, quia mutuum in omnem euentum repetitur, & soluitur. Praeterea, Caius soluit ad semestre sex, quia non soluit ea ex pecunia mutua accepta, sed soluit, quia accepit in societatem officij sibi à Seio commodati, centum à Titio, quae potest sibi lucrari, & Titius perdere, si ipse Titius intra semestre moriatur. Hinc etiam fit, vt Seius nihil soluere debeat Titio, quoniam contracta est societas, & constituta in officio quidem suo, sed gratia Caij, & proinde Caius, qui sentit lucrum, debet quoque onus sustinere, hoc est, debet Titio soluere sex ad semestre, quae illi non ex mutuo, sed ex societate officij debentur. Ergo qui sentit onus, sentiat, & commodum. Quare consuetudo in Curia Romana vsu recepta non excusetur à crimine quam dixi societatem, si reuera esset usuraria, quoniam consuetudo, quae vsuras admittit, est corruptela, vt pote introducta contra ius naturale, & diuinum: vt recte Panormitanus, Antoninus, & ceteri in *cap. ultimo de consuetudine* tradiderunt. Nec talis societas excusatur ratione lucri cessantis: quia quamuis vsurae compensatrices lucri permittantur, vt postea dicam, lucrum tamen quod cessat, debet esse probabile, non simulatum, & fictum. Rursum lucrum cessans compensari debet, sed deducto omni periculo: ac proinde tanto minus lucrum compensandum est, quanto minus fuerit periculum. Ergo Titius non potest sex exigere ratione lucri cessantis, sed tanto minus, quanto plus periculi erit, si pecuniam suam in negotiationem, vel in societatem daret ad sex menses.

Quartò quaeritur, Quid sit dicendum, quando Titius dedit Caio, qui nullum officium commodatum, vel proprium habet, centum ad sex menses ea conditione, vt si ipse Titius intra sex illos menses moriatur, Caius ea centum sibi acquirat, & nihil restituere cogatur; quod, si Titius vixerit toto semestri, soluat tanquam lucrum, & fructum, sex, & reddat principalem sortem, centum scilicet? Respondeo, huiusmodi contractum non esse societatem officij, quoniam Caius nullum officium habet, nec ipse, & Titius societatem in alicuius alterius officio constituit, quare vt societatis Caius nullum lucrum, aut fructum Titio debet. An verò vt pacti, & contractus innominati Do, vt des, & ratione periculi, cui Titius suam pecuniam exponit, & subiicit tuta conscientia, secluso omni iure scripto, quod saepe multa prohibet, eò quod in fraudem legis fiat, Caius lucrum ultra sortem principalem soluere debeat, praesentis instituti non est. De hac enim questione alio in loco diximus. Augelus *usura 1. num. 42. & 43. Rosella eod. verbo num. 40.* Siluester *eodem 1. quest. 37.* Armilla *eodem numero 36. & 37.* ex Sancto Bernardino iocuntur, vsurarium esse contractum, quia Titius pecuniam mutuum dat Caio, & praeter sortem lucrum accipit. Sed Ricardus in *4. distinct. 25. quest. 3. vers. 4. accipiens aliquid, Sotus lib. 6. de iustitia. quest. 6. artic. 2. ad finem,* quem sequitur Virgilius *de Societate. officio. num. 196.* & citat Baldinum *cons. 210. lib. 7. Oltradum cons. 207.* Tabientis *usura 15. q. 10. Nauertus cons. 25. de usura. num. 2. & 3.* videntur docere, fas esse Titio lucrum percipere, quia suam pecuniam periculo obicit, videlicet, si intra sex menses obierit, vt eam tanquam suam Caius retineat. Deinde, quia non est mutuum, nam mutuum in omnem euentum repetitur, & redditur: at Titius si intra sex menses deceaserit, suam pecuniam amittit, ita vt Caius haec debet eius nihil restituere debeat. Ergo centum non

fung Caio data mutua, sed contractus est mutus innominatus inter Titium, & Caium, videlicet, Do, vt des. Ceterum quidquid sit ex natura rei, talis contractus merito damnatur, tamquam in fraudem legis factus, & tamquam vsurae speciem, & figuram habens, nec videtur vlla ratione permittendus: & in iudicio Titius lucrum in sortem computare cogetur.

De secunda conditione societatis officij.

CAPVT IX.

IN societate officij secundo loco requiritur, nē is, qui habet officium, & pecunias accipit in societatem, plures socios adseat, aut plus pecuniarum accipiat, quam officij aestimatio postulet. Exempli gratia: Officium Caij valet quingentos aureos, nequit in societatem accipere sexcentos. Paulus Tertius *Constitutione sua* prohibuit, nē vltra dimidiam officij aestimationem societates contraherentur. Sed Pius Quartus hoc abrogauit, concessitque, vt tot societates coiri possent, quorū officium valeret: vetuit tamen, nē vltra officij aestimationem, & pretium aliquis societatem iniret. Praecipit etiam, vt is qui habet officium, debeat rogatus ab eo, qui cum ipso societatem contrahit, specialiter exprimere, si quas alias societates iniret: quod si eas falsò negauerit, aut in totum, vel ex parte celauerit, eo ipso sit priuatus officio, cum quo est societas constituta, sine vilo tamen detrimento creditorum, quibus ipse, & fideiussores cogantur omnino satisfacere.

Hae conditio est aequissima, eamque natura, & substantia societatis officij postulat, & requirit. Nam quemadmodum societas officij non subsistit, si nullum officium sit, ita nulla est societas officij ex ea parte, qua contrahitur, vltra id, quod valet officium: nam eatenus nullum officium est. Item socius, qui dat pecunias, eas dat, quia alter pecuniam non habet, qua totum officium emat, ac proinde supplet, quod alteri deest; vel saltem emit partem lucri, & fructus, quem reddit quotannis officium: at fructus non facit officium vltra id, quod valet. Sit exemplum: Officium Caij aestimatur quingentis aureis, reddit quotannis quinquaginta, vel sexaginta: Ergo si Caius in societatem accipiat sexcentos aureos, inique facit, cum eius officium non reddat quotannis nisi quinquaginta aureos: nec valet officium nisi quingentos aureos.

Hoc posito, primò quaeritur, an Caius, qui officium habet valens quingentos aureos, possit in societatem accipere ab aliis sexcentos aureos, non quidem in societatis (hoc enim cum Pontificis Constitutionibus pugnat) sed in pacto, quo Titius ei dat sexcentos aureos, ita vt si ipse Titius intra sex menses decedat, eos amittat, & vt suos sibi retineat Caius? *Castracianus in tract. De societatis officiorum. cap. 6. num. 7. & seqq.* Et Virginius in *libello de societatis officiorum. num. 102. & 126.* insinuant id fieri non posse, quia contractus tunc transit in mutuum, ac proinde Titium restituere debere, hoc est, in sortem computare lucrum, & fructum, quem percipit praeter pecuniam principalem, quia est lucrum ex mutuo, non ex societate computatum.

Cum verò illis obicitur consuetudo Romanae Curiae, vbi qui dant tali pacto pecunias, fructum solum accipiunt praeter sortem principalem: Respondent, tunc fructum accipi ratione lucri cessantis, quia socii pecunias suas erant alteri in societatem daturi, vnde ad semestre lucriferent sex. Profecto Romanae quotidie viros doctos laici consulunt, id licitum sibi nec ne sit, cum videant alios id probare, alios verò minime. Extat Decisio in *Rota Romana anno 1597.* huiusmodi societates nullius esse momenti, & lucrum acceptum, in sortem computari debere; nec excusari ratione periculi, aut ratione lucri cessantis,

eo quòd has societates prohibeat Pij Quarti Constitutio.

Certi iuris est, id lucri percipi non posse vi societatis officij, vt dixi: Sed rota quaestio in eo versatur, an id lucri ratione pacti adiecti accipi queat? Quod est quaerere, an tale pactum sit praeter, an contra naturam, & substantiam societatis: quod si solum est praeter naturam, non est cur improbetur: nam etiam in aliis contractibus sunt saepe pacta licita, quamuis praeter naturam ipsorum contractuum apposita, si loquantur tantum secundum conscientiam ex iure naturali, non hum. no. & scripto. Rursum etiam huiusmodi pactum esset contra naturam societatis officij: videndum tamen est, an mutet, & transferat societatem in alium contractum iustum, & licitum. Sotus *libr. 6. de iustitia, qua. 6. art. 2. ad finem,* & Nauarrus *consl. 25. De vsur. num. 2. & 3.* videntur hoc pactum, vt iustum approbare, quia Titius dat Caio centum ea conditione, vt si intra sex menses obierit, ea vt sua Caius sibi retineat: ac proinde periculo suam pecuniam subicit, & ratione periculi potest lucrum exigere. Deinde perinde est ac si Titius ludo suam pecuniam exponeret, in quo posset eam perdere, & possit item ex ea tantumdem lucrari. In Germania quoque, Anglia, & aliis prouinciis consuetudo est, quia vnus, V. g. Titius, Caio dat centum ea conditione, vt si Titius intra duos annos Romam venerit, & saluus in patriam redierit, Caius reddat Titio centum, & viginti quatuor; sin minus, centum sibi Caius acquirat: quam consuetudinem Nauarrus *loco citato*, dicit esse licitam ab omni vsura, Titius dat Caio centum, non vt in omnem euentum totidem, & cum lucro restituat, sed periculo subicit: nam si Romam venerit, vel in patriam saluus, & incolumis non fuerit reuersus, Caius ea sibi lucratur: & quia Caius potest centum lucrari, obligat ad soluendum quatuor, & viginti vltra sortem principalem. Item vsu est receptum in Anglia, vt pater duos, vt tres filios impuberes praeter primogenitum habens, communitati, siue ciuitati det ducentos, vel trecentos aureos ea conditione, vt si illi filij vltra septennium vixerint, communitas, siue ciuitas in singulos annos debeat reddere centum, & duodecim, quod si filij intra septennium obierint, communitas, seu ciuitas sibi acquirat ducentos, siue trecentos aureos. Praeterea, communis est Doctorum sententia in *cap. Nanigan. de vsur.* approbati eam consuetudinem, qua quis Monasterio Religiosorum, vel Collegio Clericorum dat mille aureos, vel res totidem aureis estimatas, ea lege, vt dum vixerit, debeat Monasterium, vel Collegium certam pecuniam quantitatem ipsi quotannis soluere, & post eius obitum, omnia sibi habeat. Qui quidem contractus iustus, & licitus est ob incertum euentum, & tam diu potest viuere is, qui pecunias, vel bona sua dat, vt non solum accipiat totidem quot dedit aureos, sed & multo plures: Ergo etià propter dubium euentum, potest Titius fructum percipere ex centum, quae dat Caio, eo pacto, vt si intra Semestre moriatur, Caius ea vt sua habeat: tunc enim Titius non dat mutuo centum, quia mutuum in omnem euentum reperitur, & redditur: At Titius dat suo periculo centum, quae amittit, si moriatur.

Ego sanè numquam consilium darem, vt societates apposto tali pacto contrahantur: Si tamen contractae sint, haud facile secundum conscientiam condemnauerim, nec Caium, qui habet officium, si lucratus est sortem principalem ob mortem Titij, qui pecunias dedit, cogentem ad restituendum: nec Titium qui ad sex menses lucrum accepit, ad reddendum illud, siue ad computandum in sortem: quia probabiles sunt Doctorum opiniones in hac parte. At cum in iudicio res agitur, societates adiecto tali pacto contractae condemnantur, & merito, tum quia vsurae speciem habent; tum quia in fraudem legis, & Constitutionis Pontificiae videntur factae, quae eas manifestè prohibet.

Secundò quaeritur, An officium tantum valere iudicandum sit, quanti est emptum; an verò tantum, quanti vendi nunc potest, cum societas contrahitur? Respondeo, tantum

vale-